

1. Op reis naar het onbekende

Juni 1940.

En een stralende ochtendzon staat boven Den Haag, waar het op een van de vele pleinen al vroeg een hele drukte is. Het krioelt er van jongens en meisjes – allemaal met koffertjes en rugzakken – rond de zes grote autobussen, en zenuwachtig wordt overal afscheid genomen van vaders en moeders, van broertjes en zusjes, opa's en opoes. Daartussendoor draven gewichtige meneren, geven aanwijzingen aan de chauffeurs, helpen alle vragers terecht en eindelijk... eindelijk, ja hoor, ze 'zitten' allemaal. Een enkele laatkomer wordt nog vlug met pak en zak ingeladen, dan nog een laatste inspectie door de leiders en...

'Alles in orde. Starten maar!'

En dáár gaat de eerste bus, toeterend of heel Den Haag voor hem alleen is. Maar boven het claxonlawaai schettert het gejuich uit een dertig Rotterdamse kelen, zakdoeken wapperen als witte vredesvlaggen uit de raampjes, neuzen worden platgedrukt tegen de ruiten en...

'Dag moe, dag vader, dag Marietje, tante, opoe, dáág, dáág!' Zwaaien en juichen, juichen en zwaaien – totdat de wagen een hoek omdraait. Wég zijn ze! En nog vijf keer herhaalt zich datzelfde spelletje bij elke vertrekkende bus. Daar start ook de zesde, de laatste.

'Dag Henk, dáág! Direct schrijven, hoor, als je er bent. Dáág, goeie reis en zul je voorzichtig zijn?'

En zolang hij haar kan zien, wuift ook Henk Bouwens naar zijn moeder, die daar – kleintjes tussen al die honderden mensen – met haar zakdoek staat te zwaaien.

'Dáág, dag moe,' mompelt hij nog. Dan, ineens, is zij weg

en hij is alleen. Willoos strijkt hij neer op de eerste de beste bank, slikt iets weg. Bah, wat naar, was-ie maar niet meegegaan. Daar zit-ie nou, midden in zo'n schetterende troep jongens, waarvan hij niemand kent. En even denkt Henk erover een potje te gaan huilen, er kruipt zoiets raars, iets branderigs in zijn ogen naar voren...

Maar nee, ben je mal, nou niet huilen. Flink zijn en je niet laten kennen, besluit hij dan kordaat en verovert meteen een hoekje op de achterbank, vóórdat de anderen allemaal zitten. Ziezo, een knappe vent die hem hier vandaan krijgt. Een plaats van een daalder!

Kris-kras kruist de bus door de residentie, die nu geen residentie meer is, sinds de koningin vorige maand naar Engeland vertrok, en Henk kan alles op zijn gemak bekijken. Dit zijn zeker al de buitenwijken van Den Haag, ja hoor – kijk maar: die brede asfaltbaan is natuurlijk de grote autoweg naar Amsterdam. Ha, hier loopt de bus lekker, het schokt nu helemaal niet meer. Zo'n weg helemaal tot Groningen toe! Maar dat zal wel niet. Groningen is nog een heel eind. Hoe ver is het ook weer?

Hoor, zijn buurjongens hebben het er ook juist over. 'Vóór twaalf uur zijn we er al,' weet er één heel beslist.

'Joh, jij bent niet lekker, mijn moeder zegt: je mag blij zijn, als je het voor het donker haalt,' meent nummer twee.

Nou, dat scheelt nogal wat! Wie heeft er nu gelijk?

Henk valt de laatste bij. Volgens zijn vader is het naar Groningen wel een dikke 250 kilometer. En zo'n ritje doe je niet in een uur of drie. Vooral niet met deze bus, die het kalmpjes-aan doet.

Zacht zoekt de wagen over het gladde asfalt, kilometer na kilometer glijdt onder de wielen weg en voorlopig verveelt Henk zich nog niet. Een fijn uitzicht heeft-ie hier: ruitjes opzij en dan nog een grote achter zich. Vooral op de hoge viaducten kan hij prachtig ver weg kijken, overal zie je dan

kerktorens met dorpjes eromheen. En bij de weinige bochten in de weg kan hij de hele sliert autobussen vóór de hunne zien rijden!

Plotseling ontdekt hij een massa huizen en torens aan de horizon – een grote stad dus. Zou dat Amsterdam al zijn? Vast wel – die jongens naast hem weten er niks van. ‘Utrecht’ meent er één en een ander wil wedden dat het Haarlem is. Wat een sufferd, mompelt Henk. Natuurlijk Amsterdam, want ze gaan immers de afsluitdijk over?

Zullen ze eerst nog stoppen? Henk hoopt het maar, de bus verveelt hem eigenlijk nu al...

En ja hoor – even buiten Amsterdam wordt gestopt. Hoera! In de tuin van een grote uitspanning staan allemaal glazen limonade klaar en krentenbollen. Dat smaakt! Dan de speeltuin in natuurlijk – en het is voor de leider van de groep een hele toer om alle ‘schapen’ weer op tijd in het juiste ‘hok’ te krijgen. Maar het lukt toch en onvermoeid draaien de wielen weer verder noordwaarts. Steeds dieper het vlakke, Noord-Hollandse polderland in, totdat de afsluitdijk in zicht komt.

Over die wereldberoemde dijk hebben de meesten op school al heel wat geleerd, maar nog niet veel Rotterdamertjes hebben dat geweldige stuk werk ooit met eigen ogen gezien. En nu... nu rijden zij er zomaar overheen!

Dát is een belevenis! Rechts niets dan water, water, zo ver je kijken kan. En links moet natuurlijk óók water zijn. Maar dat is hiervandaan niet te zien, omdat de dijk daar hoger is. Jammer!

‘En er is hier gevochten, joh!’ weet er één. ‘Mijn oom was er zelf bij. Telkens probeerden de moffen in Friesland op de dijk te komen, maar ze hadden fijn een strop. Er kwam er niet één door!’

Nu kijken ze met nog méér ontzag naar die machtige dijk

en ze voelen zich allemaal een beetje trots, dat het de mof hier lekker niet gelukt is om de Hollanders te verslaan. Jammer, dat het in Rotterdam ook niet zo gegaan is...

Henk Bouwens is de enige, die zit. Hij snapt eigenlijk niet, waarom de jongens nou zo'n drukte maken over die afsluitdijk. Hij is hier met zijn vader en moeder al eens eerder overheen geweest, maar wat is er feitelijk te zien aan zo'n lange rechte weg? Toch zeker niks bijzonders? En water hebben zij – allemaal rasechte Rotterdammers – toch warempel wel genoeg gezien in hun leven! Moet je zo'n schreeuwlelijk horen over zijn oom, die hier gevochten heeft. Daar koop je immers niks voor. Rotterdam is tóch kapot en hun huis ook.

Nee hoor – hij zal wel wijzer wezen om zo zijn ogen uit te kijken en zo te staan blèren – en stilletjes begint hij aan zijn meegenomen boterhammen, mopperend over het platte Rotterdamse taaltje van zijn enthousiaste reisgenootjes!

Hè, wat is dat brood weer droog! En de margarine proef je erbovenuit. Heeft moeder nu niet voor wat beters kunnen zorgen, dan voor zo'n akelig klein stukje koek tussen die dikke hompen? Nee, dan vroeger thuis. Dat was beter geweest: altijd beste boter op zijn brood en tenminste behoorlijk belegd met kaas of ham. En dan niet zulke onwijze pillen!

Maar daar moet je in de evacuatiepost niet om komen. Haast altijd 'ongemeubileerd', hoogstens een kroes thee erbij, die meer weg heeft van slootwater...

Kijk, daar zijn de sluizen al aan het eind van de afsluitdijk. Gelukkig, dan ziet-ie weer eens wat anders dan beton en water.

Stoppen! Wat nou weer?

'Allemaal uitstappen,' galmt de chauffeur naar achteren. En holder-de-bolder rollen ze allemaal naar buiten. Allemaal –

behalve één. Henk Bouwens blijft kauwend in zijn hoekje zitten...

‘Moet jij er ook niet uit?’ informeert de chauffeur in onvervalst ‘Haegs’ dialect.

‘Nee,’ schudt Henk en kauwt verder.

‘Nee, mij best.’ De man steekt een sigaret op en gaat zich buiten wat vertreden.

‘Ik blijf lekker hier,’ mokt Henk eigenwijs – maar spitst toch even zijn oren, als hij buiten een oorverdovend gejuich hoort. Wat zou er aan de hand zijn? Toch jammer, dat-ie hier precies niks ziet...

‘Hé, wat doe jij daar alleen?’ ontdekt plotseling een meneer, die de bussen inspecteert. Het is de leider van de hele groep, herkent Henk direct.

‘Waarom kom jij er niet uit? Je bent toch niet ziek zeker?’ En meteen stapt hij in.

‘Nee,’ schudt Henk, hardnekkig zwijgend.

‘Niet ziek? Nou, waarom blijf je dan zitten?’

‘Ik heb geen zin.’ Bepaald duidelijk is die uitleg niet, maar meneer verstaat hem toch.

‘Wat? Geen zin? Ben je mal, kerel, kom er es gauw uit! En lust jij soms geen limonade ook?’

Limonade? ‘Ja, dat wel, meneer.’ Het klinkt flauwtjes. Eerlijk gezegd is-ie er dol op, maar hij wil zich toch niet laten kennen. ‘Maar eh... ik heb er geen trek in.’

‘Geen zin, geen trek! Zeg, geen rare fratsen, hoor! Wie ben jij?’ Meteen doet hij een greep naar het kaartje op Henks borst, leest dan halffluid: ‘Hendrikus Pieter Bouwens.’

‘Nou, Hendrikus Pieter, kom maar gauw mee naar buiten. Een beetje hollen en een glas limonade zullen je goeddoen. We hebben nog een hele reis voor de boeg. Alla!’

En tegen wil en dank gaat Henk mee. Het smaakt tóch best, zo’n glas limonade. Maar aan de hardloopwedstrijd voor alle-jongens-tegelijk doet hij niet mee. Natuurlijk niet, stel

je voor! Wat kan hem die ‘prijs’ voor de winnaar schelen? Een reep chocola – het mocht wat. Kan hij zelf ook wel kopen!

Mokkend kruipt hij wat later weer in zijn bushoekje en staart verveeld naar buiten. Het gaat nu dwars door het mooie wijde Friese land met zijn vriendelijke dorpjes en kapitale boerderijen. Maar Henk ziet het nauwelijks.

Daarvoor zijn zijn gedachten te ver, veel te ver weg. Waar zou moeder nou zijn? En vader, zou-ie al werk gevonden hebben?

Hè, was hij maar weer thuis. *Echt* thuis – niet de evacuatiepost in Den Haag. Daar is het immers niks gedaan. Nee, thuis, dat was hun woning aan de Stationsweg, dat was Rotterdam, dat waren de bekende straten, de havens, de bruggen. Rotterdam... even rilt Henk als hij aan die vreselijke dinsdag na Pinksteren terugdenkt...

Een paar dagen eerder was de narigheid al begonnen, toen Waalhaven aan de overkant beschoten en bezet werd en overal de Duitse parachutisten neerdaalden. Daarna de angstige dagen en nog angstiger nachten... Telkens opstaan, vlug wat kleren aan en vluchten, de kelder in. Dan dreunde vaak de grond van de zware, inslaande granaten, soms vlakbij. Pinksteren. Bombardementen en schieten. Schieten in de stad door de N.S.B.-ers en door de eigen Hollandse soldaten, door de mariniers – de ‘zwarte duivels’ die van geen opgeven wisten – , schieten zelfs bij hen in de straat met korte scherpe knallen...

Maar dinsdagmiddag 14 mei zal hij nooit, nooit vergeten, al wordt-ie honderd jaar. Alle sirenes beginnen plotseling angstig te loeien en ineens is de lucht zwart van de zware Duitse bommenwerpers, vlak boven de stad.

Toen... nee, nou niet verder denken. Iets anders, iets ánders. Maar onweerstaanbaar komt het beeld toch telkens weer terug. Eerst die oorverdovende slag, als een bom net

achter hun huis inslaat. Vallende muren, neerstortend puin, vlammen. Gegil en geschreeuw aan alle kanten. Daarna die vreselijke vlucht, bijna onmogelijk, omdat de Stationsweg aan beide zijden al brandde.

En overal, overal waar zij gillend – met duizenden anderen – heen vluchten, zijn de vlammen, de metershoge vlammen, zijn de instortende huizen, de springende ruiten, de verstikkende puin- en rookwolken. De trotse Coolsingel – één laaiende vlammenzee. Het Hofplein - een vuurspuwende vulkaan. En daarboven de zwarte bommenwerpers in telkens nieuwe golven. Weer ontploffingen, wéér instortende huizen, wéér branden...

En midden tussen die gillende mensentropen hadden zij gelopen, nee, gehold. Henk stijf tussen vader en moeder in geklemd. Een verschrikkelijke tocht is dat geweest, tussen al die duizenden, mannen en vrouwen en kinderen, die geen raad meer wisten. Die maar één doel hadden: weg, weg uit deze brandende hel. Maar onbarmhartig gierden de Duitse bommenwerpers door de lucht en lieten de mitrailleurs ratelen boven het vluchtende mensenkluw...

Hoe lang die vreselijke vlucht geduurd heeft, weet Henk nu niet meer, maar op een gegeven moment kon moeder eenvoudig niet verder. Zij was op en zou op straat zijn neerstort, als wildvreemde mensen hen niet in huis hadden gehaald. Het was ergens in Hillegersberg en de eerstvolgende nacht en dag waren zij daar gebleven. Ha! Hier was het rustig geweest, vreemd-rustig, een nacht zonder bommenwerpers, zonder mitrailleurvuur, zonder geschut. Maar vanuit hun slaapkamertje hadden zij gezien, hoe de hemel één grote rode vuurgloed was.

Rotterdam brandde...

En de volgende dag was het vrede. Nederland had moeten *capitulieren* voor het barbaarse Duitse geweld, dat boven Rotterdam was losgebarsten.

Wat nu? Jammer, dat zij niet in Hillegersberg konden blijven, zij hadden het er zo goed. Het bleek echter onmogelijk – en kort daarna waren zij op vrachtauto's naar Den Haag getransporteerd. Hier was een school ontruimd en al weken zaten zij daar nu samen, een honderdvijftig berooide, straatarme mensen.

Bah! Wat een toestand, vooral de eerste dagen, toen er geen orde en regelmaat was. Toen er vaak óf veel te weinig óf helemaal geen eten was. En slapen? Henk walgt er nu nog van, als hij terugdenkt aan de veel te kleine lokalen, waarin zij met vijfentwintig, dertig mensen de nachten moesten doorbrengen. Zomaar op los stro, benauwd en stinkend, geplaagd door die geniepige, jeukende beestjes. Nauwelijks een week daarvoor sliep hij nog in zijn eigen frisse slaapkamertje met de vaste wastafel, zonder zorg, zonder angst en narigheid.

Nu hebben zij niets meer. Totaal niets. Want zelfs het kleine koffertje, dat klaarstond met de allernodigste kleren, het geld en de belangrijke papieren was vader vergeten, toen de bom insloeg en zij hals-over-kop het huis ontvlucht waren. Niets méér hebben zij gered dan de kleren, die zij dragen, de schoenen, die zij aan hun voeten hebben. Arm zijn zij plotseling geworden, dood-arm. Want ook van hun huis, hun bezittingen, de meubelen was niets meer te redden. Vader, die een paar dagen later weer naar Rotterdam terugging, had de Stationsweg nauwelijks terug kunnen vinden. Geen enkel huis stond er nog overeind, het was één rokende ruïne, één puinhoop geworden...

Zo hadden zij troosteloze weken in de evacuatiepost doorgebracht, waar iedere grauwe dag op de andere geleek. Wel werd het er langzamerhand beter, er kwam orde en tucht, maar het was en bleef een naargeestige boel. Niemand had er iets te doen, iedereen lummelde er doelloos rond en elke dag maar weer ging Henk met vader en moeder wan-

delen. Vader was de wanhoop nabij, nu hij ook zijn betrekking als vertegenwoordiger kwijt was.

Immers, van de grote zaak, waarvoor hij reisde, bleek ook alles verbrand. En moeder? Met de dag werd zij magerder, stiller en bleker...

Zo zijn de laatste weken voorbijgedraaid in trieste eenvormigheid. Totdat – totdat opeens het bericht komt, dat alle kinderen uit de evacuatieposten met vakantie mogen! Honderden Groningse mensen nodigen hen uit naar die provincie te komen en zodra vader de mededeling krijgt, wordt er beslist: Henk gaat ook mee!

Rang! Plotseling staat de bus met een schok stil, zó onverwacht, dat Henk tegen zijn buurman aanrolt.

‘Hé joh, kijk een beetje uit en zit niet te pitten!’ moppert die, allesbehalve vriendelijk. En verschrikt kijkt Henk om zich heen. Heeft-ie werkelijk zitten slapen? Zijn ze nu al in Groningen? Blijkbaar wel, want de eerste bus stroomt leeg en de kinderen blijven hier blijkbaar achter.

Roets – daar gaat de colonne weer verder, dieper het Groningerland in. En Henk trekt zich opnieuw terug in zijn hoekje. Zal hij nu ook al gauw moeten uitstappen? En dan? Ja, en dan? Bij wildvreemde mensen komt-ie natuurlijk terecht. Misschien wel bij een stelletje oude, onvriendelijke boerenmensen, waar hij nog hard moet werken op de koop toe. Ze gaan immers gedeeltelijk naar het platteland, is er gezegd? Maar hard werken? ‘Nooit!’ knarst Henk, nu weer klaarwakker. ‘Dan loop ik net zo lief weg.’

Hè, was-ie maar nooit meegegaan, was-ie maar thuisgebleven bij vader en moeder. Eerst heeft hij best zin gehad in dit uitstapje-voor-een-paar-maanden, maar hoe dichtter de vertrekdatum naderde, hoe sterker zijn tegenzin werd. En als vader en moeder er niet zo op aangedrongen hadden, was-ie nu nog hoog en droog in Den Haag. Maar nu zit hij in het schuitje, of beter, in de bus.

Nu moet hij wel mee, zin of geen zin. Of... zal hij er stille-tjes tussenuit knijpen, straks?

Maar nee, dat is toch ál te gewaagd. Wat moet hij alleen beginnen in zo'n vreemde stad! En bovendien – het kaartje, dat aan een koord om zijn hals hangt, verraadde hem toch direct. Het kaartje, waarop hij eerst zo trots is geweest, maar dat hij nu haat. Alles staat erop: zijn namen voluit, waar hij gewoond heeft en zelfs wanneer hij jarig is.

Ja, jarig. Nou, een mooie dag is dat geweest, die 24e mei: zijn veertiende verjaardag. Niemand had er aandacht aan geschonken, alleen vader en moeder hadden hem gefeliciteerd. Maar vroeger? Ha! Dan was het altijd een feestdag, die 's morgens al direct begon met cadeautjes. Vorig jaar had-ie nog zo'n prachtige meccanodoos gekregen, zijn derde al. En dit jaar misschien een huisbioscoop of een fototoestel. Op school mocht-ie dan de hele klas trakteren en 's middags gingen zijn beste schoolvrienden mee naar huis, waar moeder hen onthaalde op limonade-met-eentaartje. En 's avonds aten zij altijd zijn lievelingskostje – op zijn verjaardag mocht-ie kiezen...

Maar in de evacuatiepost wist niemand van zijn verjaardag af. Spinazie werd er nota bene gegeten, een groente, die hij niet zien kon, laat staan eten! En van cadeautjes was natuurlijk helemaal geen sprake. 'We hebben zelf niets meer kind,' had moeder 's morgens huilend gezegd. 'Maar het geeft niet, hè, we zijn nog bij elkaar en dat is toch het allermooiste geschenk. Daarvoor zijn wij God nog iedere dag dankbaar en we moeten over al het andere verlies maar niet te veel piekeren. Dat komt wel weer in orde, zullen we hopen. Als we verder gespaard mogen blijven, viëren we volgend jaar bij leven en welzijn jouw verjaardag dubbel, hè?'

En zo had vader ook gepraat en gezegd dat zij, ondanks alles, nog dankbaar moesten zijn, maar nee – Henk kán het

niet. Zij denken er makkelijk over, maar die fijne cadeaus, waar hij zo naar verlangd heeft, gaan nu netjes zijn neus voorbij. En van de nieuwe fiets, die vader beloofd heeft, als hij op de hbs overging, komt dit jaar natuurlijk ook niets terecht...

‘Groningen!’ tettert plotseling Henks buurman. ‘Hé joh, zit je alweer te maffen? We moeten er direct uit!’

Groningen? Zijn ze al zó ver? Ja warempel, ze rijden hier door een drukke winkelstraat van een grote stad, Groningen natuurlijk. Nu gaat het dus gauw gebeuren... En ja hoor, in de schaduw van de hoge Martinitoren stopt de colonne en moeten ze allemaal uitstappen.

‘Koffertjes en rugzakken meenemen,’ luidt het bevel. ‘Niets achterlaten in de bus.’

Dichtbij is een groot hotel en daar is blijkbaar op hun komst gerekend, want er staan lange gedekte tafels klaar. Hoera, eten! En als hongerige wolven valt de hele troep Rotterdammertjes aan op de andijviestamppot. Ha, dát smaakt – zelfs Henk Bouwens geniet ervan! Méér dan van de toespraak, die een vreemde meneer houdt en die hun een prettige vakantie wenst. Het mág wat, moppert Henk stilletjes. Zat-ie maar goed en wel weer op de Stationsweg in Rotterdam...

Ziezo, het maal is binnen. Nu worden van een aantal jongens en meisjes de namen afgeroepen en het blijkt, dat die allemaal hier in de stad Groningen blijven. Maar de rest – waaronder ook Henk – gaat met een meneer mee, die hen naar de jeugdherberg loodst. Hier blijven zij vannacht slapen, wordt er gezegd en pas morgenochtend zullen zij worden afgehaald door hun pleegouders, die in de provincie wonen.

Het blijft dus voor Henk nog een verrassing waar hij terecht komt, maar het kan hem eigenlijk weinig schelen. Het liefst gaat hij zo gauw mogelijk slapen hè, wat is-ie

moe en stijf. Zeker van die akelige lange rit in de bus. Maar niks hoor – nog niet naar de slaapzaal. Eerst allemaal even een ansichtkaart naar huis schrijven, zegt die meneer. Ze liggen al klaar in het dagverblijf. Dan weten morgen hun ouders, dat zij goed in Groningen zijn aangekomen. En dan – naar de wasgelegenheid! Ha, dat frist toch lekker op, zo'n bad, en nu pas mogen zij hun bedden opzoeken.

Maar óf zij in hun schik zijn met een 'echt' bed. De meesten hebben, evenals Henk Bouwens, de laatste weken óf op stro óf op losse matrassen geslapen. In ieder geval op de harde grond.

Het duurt dan ook niet lang meer, of alles is in diepe rust. Vergeten is Rotterdam, vergeten de puinhopen, de vlucht, de evacuatiepost, de lange, lange rit naar het gastvrije Groningen. Zo'n 'echt' bed doet wonderen!

2. Naar de 'kooi'

Het is 's morgens al vroeg appèl in de jeugdherberg en na een stevig ontbijt – dat volgens alle Rotterdammers verre de voorkeur geniet boven dat in de 'post' – is het wachten op de respectievelijke pleegouders. Langzaam aan schuifelen er wat binnen, namen worden afgeroepen, nog enkele formaliteiten vervuld en dan verdwijnt er weer één, soms zelfs twee tegelijk. Met blijde, verheugde gezichten stappen zij naar buiten, de zon tegemoet, een nieuwe onbekende toekomst tegen.

En al kleiner en kleiner wordt de groep – met nog maar een stuk of tien jongens wacht Henk Bouwens tot ook zijn naam afgeroepen zal worden. Als ze hem nu maar niet vergeten. Of nee – misschien juist wel fijn, als ze hem niet komen afhalen. Dan kan-ie direct terug naar moeder...

Kijk, daar komen weer een paar mannen binnen: evenals de meeste vorigen eenvoudige dorpsmensen, een beetje stuntelig en onwennig in deze vreemde omgeving. En scherp luistert Henk toe bij het controleren van de papieren – hoort hij het goed, noemen zij nu niet... ja hoor: 'Hendrikus Pieter Bouwens,' herhaalt meneer hardop. Nu moet hij dus naar voren komen...

Maar nee – Henk blijft waar hij is, zegt niets. Want met een enkele snelle blik heeft hij de man daarginds voor het tafeltje getaxeerd: een doodeenvoudige boer, roodverbrand, petje op, grote karbies in zijn hand. Weliswaar niet oud, hij is van vaders leeftijd zowat. Maar moet-ie nou met zo iemand mee? Nee, dan liever...

Maar nog eens, nu wat dringender, klinkt het: 'Hendrikus Pieter Bouwens, is die er niet?' Ja, nu móét Henk toch wel

een levensteken geven en schuchter schuift hij naar voren, laat zijn kaartje zien.

‘Aha, daar heb je hem. Kijk eens aan, meneer Tamsma, hier is uw gast. Jij gaat met die meneer mee, Hendrikus, dat is Tamsma uit...

En nu noemt meneer een dorp, waarvan Henk nog nooit gehoord heeft. Zeker zo’n gat ergens aan het eind van de wereld, flitst het door hem heen. Wie weet, waar dat boertje hem brengt...

Veel tijd voor prakkizeren is er echter niet. Want het ‘boertje’ krijgt zijn papieren toegeschoven en de volgende klant is alweer aan de beurt.

‘Zo, doe bist dus Hendrikus Bouwens. Henk zeker, nait? Nou, kom moar mit, jong. Ik ben Tamsmoa, waist? ’k Hoop, dat wie het goud mit mekoar vin’n kenn’n.’

Meteen knijpt de man Henks hand bijna plat en vervolgt dan in het zuiverste Groningse dialect: ‘Is dat koffertje dien ainigste? Joa? Nou, den goan wie moar, nait? Goje mórg’n, heer’n!’ Een beetje schaapachtig blaas Henk ook zoiets van ‘goedenmorgen heren’ en volgt dan zijn toekomstige gastheer naar buiten. Ziezo, daar zit-ie aan vast.

‘Ik heb nog even een paar boodschappen in de stad te doen,’ licht Tamsma hem in. ‘Dat vind jij zeker wel goed, niet? Kan je meteen de stad een beetje leren kennen. Of ben je al eens eerder in Groningen geweest?’ *)

‘Nee, nog nooit,’ bekent Henk kleintjes en beent verder zwijgend naast de lange passen van Tamsma. Doch die houdt blijkbaar nogal van een babbeltje en keuvelt maar in zijn onwelluidend Gronings dialect, terwijl zij de nodige inkopen doet. Blijkbaar wordt deze ochtend in de stad meteen benut om een en ander in te slaan, want telkens

---

*) Voor een betere verstaanbaarheid en dus voor het gemak van de lezers, wordt voortaan geen Gronings dialect meer gebruikt, doch de normale Nederlandse spreekwijze.

tippelen zij een winkel binnen, en heel wat pakjes en zakken verdwijnen in de enorme karbies!

Het verveelt Henk al danig, maar gelukkig – eindelijk komen zij terecht in een koffiehuis op de Grote Markt: en daar krijgt hij tot zijn verrassing, behalve een stapel boterhammen, een groot glas limonade, terwijl Tamsma zich aan een kop koffie te goed doet. Ha! Dat is lekker na zo'n tocht door de broeiend-warme stad. Wat zou die Tamsma nu verder doen, hij had het straks over een bus.

‘Smaakt dat water-met-een-kleurtje nogal? Hier, neem nog een boterham, er is nog. Nee, lust je niet meer? Nou, dan zullen we maar es opstappen. Om twee uur gaat de bus.’ En even later staan zij geduldig op de autobus te wachten, die hen naar de plaats van bestemming zal brengen, Henk met zijn koffertje, Tamsma met de zware boodschappentas.

Maar het blijkt nog een hele rit te zijn, voordat Tamsma het sein tot uitstappen geeft en dan zijn ze er nog niet! Want onderweg is Henk het beroep van zijn gastheer te weten gekomen: Tamsma is ‘kooiker’, dat wil zeggen, eigenaar van een eendenkooi. En dat beroep brengt nu eenmaal mee, ver van de bewoonde wereld te wonen.

‘Wilde eenden houden niet van gezelligheid,’ lacht Tamsma, als hij van de ‘kooi’ vertelt. ‘Hoe minder mensen in de buurt, hoe beter en onze naaste burens wonen minstens een vijfhonderd meter weg. Zoiets ben je bij jullie in Rotterdam zeker niet gewend?’

Zo stappen zij samen het dorp door, in het vooruitzicht van een flinke wandeling. ‘Reken maar op een drie kwartier,’ heeft Tamsma weinig hoopvol gezegd en weer heeft Henk moeite om de lange Groninger benen bij te houden!

Hoor! Kinderstemmen klinken door de stille dorpsstraat, helder en regelmatig. Een school? Ja hoor, dat grote antieke gebouw is vast de dorpsschool – en voor het eerst krijgt

Henk nu plotseling een beetje schik in zijn vakantie. Anders had hij óók zo gezeten, gevangen tussen vier muren – en nu loopt hij midden op de dag vrij in het zonnetje te stappen. Van al dat schoolgedoe is hij in ieder geval voorlopig verlost, geen leraren, geen straf, geen huiswerk. Laat-ie fijn zijn!

Maar overigens vindt Henk het hier een dooie boel in het dorp. En heet, heet! Pfff, zou het nog ver zijn? Kijk, hier zijn ze het dorp uit, een brug over, dan verder een straatweg langs een kanaal – en Tamsma beent maar door. Dan slaan zij rechtsaf, een smalle grintweg in. Het wordt stiller en eenzamer in de omgeving, hier en daar nog een enkele boerderij, soms diep de polder in en verder alleen het vlakke, vruchtbare Groningse land.

‘Ik geloof, dat jij het nogal warm hebt, niet?’ grinnikt Tamsma, als hij ziet, dat bij Henk het zweet met straaltjes van zijn gezicht loopt. ‘Best hooiweertje, jong, en ik mag hopen, dat het zo nog een poosje blijft. Ik zat net midden in de hooibouw, weet je, en ik had eigenlijk geen tijd om er een dag tussenuit te breken, maar alla. Voor het goeie doel moet je wat overhebben, wat jij?’

Henk zegt niets, maar als hij geweten had, wat het voor een boer betekent om midden in de hooitijd ‘op reis’ te gaan, juist als het een paar dagen vast weer is, zou hij niet zo laatdunkend zijn schouders opgehaald en het zonnetje verwenst hebben. Komen zij dan nooit bij die kooi?

‘Nou, nog even, we zijn er haast, hoor,’ zegt Tamsma opgewekt. ‘Zie je daar die grote boerderij? Ja? Nou, daar is het net niet! Maar dan toch vlak er achter, je kunt het dadelijk wel zien. Kijk, daar is het.’

‘Dat kleine huisje daar in de polder?’ informeert Henk, lichtelijk teleurgesteld. ‘En waar is die eendenkooi dan?’

‘Als je het niet weet, zie je die niet. Kijk, daar héél in de verte achter het huis, zie je daar dat lage bos?’

Henk tuurt, tuurt en ja, eindelijk ontdekt hij ver, ver weg iets

wat op een bosje lijkt. Zou het dat zijn? Hij heeft zich zo'n eendenkooi altijd heel anders voorgesteld, met hoge bomen bijvoorbeeld. Het lijkt zo helemaal niets bijzonders en...

'Hierheen Henk, dit paadje af. Zie je, dan loop je regelrecht op het huis aan.'

Het is maar een angstig-smal weggetje van een honderd meters, dat naar de 'villa' van Tamsma voert, maar aan het begin prijkt een bord met het trotse opschrift: 'Eigen weg'. Henk ziet het direct, maar hoe meer hij het huis nadert, hoe groter zijn tegenzin wordt. Moet-ie nou daar op dat akelig-kleine boerderijtje de eerste maanden zoek brengen? Erg royaal ziet het er uit de verte niet uit – wel vriendelijk moet hij toegeven, zoals het daar verscholen ligt onder de hoge, zware kastanjes.

Kijk, er komt juist een meisje het huis uitgehold. Een kleintje nog maar. 'Ha, da's Rietje,' lacht Tamsma, 'die komt me altijd een eindje halen.'

Bom! Daar vliegt zij vader in zijn armen. En als zij boven op zijn sterke schouders troont, kijkt zij eens wantrouwend naar die vreemde snuiter, die zij niet kent.

'Da's Henk, je tweede grote broer, Riet,' zegt Tamsma. 'Die is vast net zo sterk als Harm!'

Ziezo, ze zijn er. Een hekje door, het erf over, waar een hele rij klompen buiten staat en...

'Ha, daar is onze nieuwe huisgenoot. Welkom jongen, kom maar gauw binnen.' Het is blijkbaar de vrouw des huizes, die Henk nu vlug de grote keukenkamer binnenloodt.

'Jullie hebben zeker wel trek in een lekkere kop thee, is het niet? We zullen maar denken: er is nog, wat jij, Henk? Zo heet jij toch, hè?'

'Ja,' knikt Henk flauwtjes, blij toe dat-ie op een stoel zit. Maar meteen wordt zijn aandacht al getrokken door een andere Tamsma, die blijkbaar de kunst van het lopen nog niet verstaat en nu bezig is zich aan Henks benen omhoog

te hijsen, wat met een taterend ‘da-da’ gepaard gaat.

‘Da’s Anje, onze jongste. Heb jij thuis ook nog zulke kleine zusjes?’ informeert moeder Tamsma, terwijl zij de thee inschenkt.

‘Nee, geen één,’ bekennt Henk. ‘Ik ben maar alleen.’

‘Zo. Nou, als je het dan maar uit kunt houden! Straks komen er nog drie uit school, bij elkaar dus vijf herriemakers! Enne, hoe is het met de maag, hebben jullie honger? Zal ik eerst nog wat brood snijden?’

‘Nee, dank je. Ik moet nodig gaan melken.’ En Tamsma staat al op.

‘Maar jij lust toch zeker wel wat, Henk?’

‘Nee, ik heb heus geen honger, me...juf...juffrouw.’

Ja, wat moet-ie nou eigenlijk zeggen! Mevrouw, dat is hij gewend, maar dat klinkt zo deftig hier in dit boerenhuis. Dan maar juffrouw! En tegen Tamsma zelf? Meneer of... of wat anders? Tot nu toe heeft hij dat netelige vraagstuk handig kunnen ontwijken...

Maar het is of moeder Tamsma zijn gedachten geraden heeft. ‘Geen “gejuffrouw” of “gemeneer” hier, hoor, da’s zo officieel. Zeg maar oom en tante tegen ons, dat klinkt veel gezelliger, vind je niet? We zijn hier niet in Den Haag of Rotterdam, moet je maar denken.’

Ja, dat heeft Henk allang dóór, maar hij is toch blij met deze oplossing.

Wat is het hier anders ouderwets in deze keuken; met een grote petroleumlamp aan de zolder, die antieke Friese klok aan de wand, dat grote fornuis in de hoek en verder overal van die rare platen en oude portretten. Heel wat anders dan thuis in Rotterdam. Ja, Rotterdam...

Kleine Rietje heeft nu haar schuchterheid overwonnen en vol trots toont zij Henk haar nieuwe pop. ‘Voor mijn verjaardag gekregen,’ babbelt zij. ‘Leentje heet ze. Een mooie naam, hè?’

‘Ja, mooie naam,’ mompelt Henk, die haar maar half verstaat en geen raad weet met de pop in zijn armen. Wat moet je nou feitelijk zeggen tegen zo’n klein boerenkind? Maar Rietje is niet verlegen, troont Henk zelfs mee naar haar poppenhuis, dat vader zelf getimmerd heeft. Het is van Martje geweest en...

‘Hoera, daar zijn ze,’ gilt zij dan opeens en vergeten is het poppenhuis met al zijn schatten. Weg is ze!

Fietsengerinkel buiten, gestommel, een vraag aan Rietje blijkbaar: ‘Is-‘t-ie er al?’ – en daar stappen zij binnen, alle vier achter elkaar.

‘Je nieuwe huisgenoten, Henk,’ stelt tante Tamsma voor. ‘Da’s Harm, onze oudste, en dan volgt Martje, mijn eerste hulp-in-de-huishouding! En dat schrale, magere ventje heet Wiert. Joh, wat zie ik – alwéér door je broek heen?’

Maar de dikke ronde Wiert ontwijkt die lastige vraag handig door Henk plechtig een hand te geven en moeder meteen de vraag te stellen: ‘Heeft-ie mijn konijnen al gezien, moe?’

‘Nee, olijkerd, natuurlijk niet. Maar dat vraag ik niet. Hoe komt die scheur nou weer in je broek?’

‘Ik weet het heus niet, moe,’ zegt Wiert schuldbewust. ‘Misschien... eh... misschien, ja, dat prikkeldraad is zo scherp, hè?’ ‘Ik begrijp niet, wat jij op school met prikkeldraad te maken hebt,’ zucht moeder. ‘Afijn, hier is thee en dan laat jij Henk maar es gauw je konijnen zien.’

Wiert, blij toe dat-ie er zo best afkomt vanmiddag, troont Henk al spoedig mee naar buiten en laat hem samen met Harm – zijn schatten zien. Vijf prachtbeesten zitten er achter de tralies: twee van hem en drie van zijn ‘grote broer’. ‘Die heet Vlek en deze Bontje,’ wijst Wiert vol trots en ratelt meteen alle bijzonderheden over zijn lievelingen af.

Henk knikt maar – hij verstaat dat Groningse boerentaaltje nauwelijks en bovendien: wat heeft hij nou voor verstand van konijnen? Daar heb je het al:

‘Heb jij thuis ook konijnen?’

‘Ik? Nee, natuurlijk niet. Op een bovenhuis zeker?’

‘O, woon jij op een bovenhuis? Is daar dan geen tuin bij?’
Daar snappen die twee niets van – hoe kan dat nou: een huis zonder tuin!

‘Nee, allicht niet! Bij een bovenhuis heb je nooit een tuin, da’s overal zo in de stad. Mijn moeder wou geen konijnen hebben op het balkon. Het zijn vieze beesten, zegt ze.’

‘Niks van aan, joh. Helemaal geen vieze beesten, hè Harm?’
zegt Wiert verontwaardigd en als vergoeding voor die belediging krijgt het vijftal een extra hap gras. Dan trekken ze gedrieën verder de tuin in en Henk moet alles bekijken en bewonderen: de kippen en de kuikentjes, Sik, de mekkerende geit op de bleek en...

‘Ah, hebben jullie een hond ook?’

‘Ja, natuurlijk, joh. Voor vader immers, in de kooi?’

Henk snapt het verband nog niet tussen een hond en een eendenkooi, maar zwijgt daar wijselijk over. ‘Is het een kwaje?’ informeert hij voorzichtig. Een bar gevaarlijke waakhond lijkt het kleine beest hem echter niet...

‘Nee, niks hoor, Siep is zo kwaad niet, hè?’ En als demonstratie tracht Siep direct vriendschap met Henk te sluiten door tegen hem op te springen.

Nou, noodgedwongen aait Henk hem dan maar eens over zijn ruige kop, maar in zijn hart is hij er wel een beetje vies van. Veel bijzonders is het niet: een doodgewone ‘rioolterrier’. Nee, dan die prachtige hazewind, die hun benedenburen in Rotterdam hadden. Dát was een hond. En met trots vertelt hij Harm en Wiert van dat wereldwonder. ‘Zó groot was-ie wel. En lopen dat-ie kon, geweldig! Een prachtbeest, net zij, zijn vel. Maar iedere dag werd-ie dan ook gekamd en geborsteld door die mevrouw beneden.’

Ziezo, die zit. Ze moeten hier nou niet denken, dat ze alles hebben.